

עין משפט‏‏^{ער מוצה}

סז:

אלמנה לכהן גדול

פרק שביעי יבמות

מסורת הש"ס

א) כחכות ק. קידושין מנ. גישין לד. ט) לקמן קיט. וס"ג. א) ג"ל מאכלת]. ד) כחכות קה. סוטה כא: ג"צ קמ. ט) לעיל לא]. ו) כחכות נח]. ו) [כחכות קח: ט) [לעיל לה:].

גליון הש"ס

תוב' ד"ה אין חוששין ובר'. וי"ל דחשיב עולה לזיבום. עיין לעיל דף מא ע"ב: בא"ד בסופו ויש לחלק. עי' ברין שבת פ' יט דף נט ע"ב ובגי' יו"ד סי' קאף בסס משנות הרין וי"ע:

הגהות הב"ח

א) תוב' ד"ה אין וכו' דאפילו יבא אליהו. יב"ע ע"ל: בפרק החולץ דף מא ע"ב:

מוסף רש"י

יחומים. קטנים (גיסין דד.). ב"ד מעמידין להם אפוטרופוס. לכל אחד מן הקטנים (כחכות ק). ובורר להם חלק יפה. לכל אחד, יפה לזה ויפה לזה (קדושין טב.) כל אפוטרופוס למינק שלו (כחכות ק). כל אפוטרופוס יבור חלק יפה שלו, שמוך קי יחי חלקים שים (גיסין דד.). מה כח ב"ד. שמינו להם אפוטרופוס (שס.) יחומין שקדמו ומכרו בנכסים מועטים. דתנן (כחכות קח:) מי שמת והניח בנים ובנות, בזמן ששנכסים מרובין הבנים ירשו והבנות חזון, נכסים מועטין הבנות חזון והבנים ישאלו על הפתחים. וקדמו ומכרו קודם שגלו הבנות לב"ד ושעמידוס ב"ד לנכסים בחזקת בנות (מוטה בא: ובעי"ז כחכות קה, מה שמכרו מכרו. אפילו נכנסים מועטים מה שמכרו מכרו, דאין מואלין לזון האשה והבנות מנכסים משועבדים, וכ"ש נכסים מרובין (רשב"ם ב"ב קט.). נפל הבית עליו ועל בת אחיו. והיא אשתו, צרתה חולצת. לא מופטרת בולא כלום משום צרת ערוה, שמה היא מתה ראשונה ואח"כ מת הוא, ותנן וכולן אם מתו העריות קודם לבעוליהן צרומיהן מותרות צפ"ק (ב.) ולא מתויבמות. שמה הוא מת ראשון והוא לה הן צרת במו (לעיל לא.). והא קנין דאחיו הוא. ובי מיית ליה פקע ליה קטינ, אבל כנסה הרי היא אשתו לכל דבר והכתוב קראה אשתו דכתיב ולקחה לו לאשה דקיימה צביאה ובי יכי דקדושי ציאה מאבלין בחרוסה דאיתתאס הווית להדרי, כך מאבלין ציבמה (כחכות נח.).

אין חוששין למיעוטא. לשמא יאה זכר ויש לו חלק בהן דבתר רובא אזלינן ורובא יולדות או נקבות או מפילות כדפרישית לעיל: **דעבדינן ליה סקנתא.** צוררין לעובר שאר נכסים לחלקו ונמלאו העצדים כולן לחלק הנולדים אבל היכא דכולן נקבות לא מלינו למיעבד תקנתא שמה יאה העובר זכר ויהא הכל שלו: **יחומים.** קטנים שגלו לחלוק מעמידין אפוטרופוס לכל אחד ואחד וצורר כל אפוטרופוס חלק אחד יפה לחלקו: **הגדילו.** היחומים יכולים למחות ומנהיג חלוקה לפירות דעד מחאה: **לימא דרב נחמן סנאי** היא. מדאמר ר' שמעון זכרים יאכלו משום תקנתא דרב נחמן מכלל דת"ק דאמר עבדי לאן ברזל לא יאכלו אפי' בתקנתא קאמר וליה ליה דרב נחמן ואינן רשאין לחלוק עד שיגדילו: **לא דכולי עלמא איס** להו דרב נחמן. ואי דעבד להו תקנתא הכי נמי דאכלי אפילו לתנא קמא והכא גדלא עבוד תקנתא פליגי וקאמר רבי שמעון יאכלו ולא חייש למיעוטא ותנא קמא חייש למיעוטא: **הבס מאכיל** קס"ד ה"ק אס יש לאן בת ולא סן מאכיל עבדים אבל אס זכרים סן לא יאכלו העצדים: **בנכסים מועטים.** דתקון רבנן" הבנות חזון והבנים ישאלו על הפתחים: **וכגון דאינא** בן צדקה. דהן בת דהוו כולו בחזקת הבן מדאורייתא דהשתא ממה נפשך אי עובר זכר הוא לא עדיף מהאי דשקלינהו רבנן מיניה ולוקמניהו צרשות בת ואי עובר בת היא כיון דיש בן זכר לפנינו אין לעובר נקיבה חלק בהן אלא בתקנתא דרבנן וכמה דלא נפק כו'. ולהכי נקט בן צדקה דאי לא הוה בן אית ליה זכייה לעובר נקבה מדאורייתא בנכסים בתורת ירושה צדדי הך בן זכרי מפרש מילתא דר' ישמעאל הבת עס הבן מאכלת אבל אס יש בן בלא בת אינו מאכיל: **מה שמכרו מכרו.** וכיון דלענין מכירה צרומיהו קיימי היכי אכלי: **אלא מאי הבס דקתני אס.** והכי קאמר האם מאכלת עבדי מלוג שלה דרך שהיתה אוכלת והבן חזון מאכיל את עבדי לאן ברזל מפני חלוקה של עובר: **בתנאי העובר פוסל** בת כהן שניסת לישראל ומת והניחה מעוברת: **ואינו מאכיל.** בת ישראל שנשאת לכהן ומת והניחה מעוברת: **והיבס.** בת כהן שומרת ליבס

ישראל פסלה מתרומת אביה ובת ישראל שומרת ליבס כהן אינו מאכילה: **והאיירוסין.** בת כהן מאורסת לישראל פסלה ובת ישראל מאורסת לכהן אינו מאכילה: **ובן ט' שנים.** בגמרא [סת]. מפרש לה: **ספק שהוא בן ט' ספק שאינו.** הוי נמי כבן ט' ופוסל ואמיתלתא דלעיל קאי: **ספק שהביא שתי שערות כו'.** לעיל קאי לענין האיירוסין דקתני פוסלין והכי קאמר קטן שקדש האשה ספק הביא שתי שערות וקדושו קדושין ספק שלא הביא פוסל בת כהן המאורסת לו מן התרומה: **נפל הביט עליו ועל צם אחיו.** שהיא אשתו ספק הוא מת תחלה ונפלו שניהן לפני אחיו ופוטרת צרתה משום צרת הבת ספק בת אחיו מתה ראשונה ובשעת נפילה ליבס לא הואי צרתה צרת ערוה דתנן (לעיל דף ג:) וכולן אם מתו או מילנו צרומיהן מותרות: **צרהס מוללס** ולא **מסייבמת** אידי דאיירי בצפק לחומרא מני לה צהדייהו: **גב' ושבה אל בית אביה נעוריה.** משמע בזמן שהיא דומה לנעוריה: **ילוד מאכיל** ישראלית האוכלת בשביל בנה אינה אוכלת אלא אם כן ילוד. בן מאכיל את אמו נפקא לן בתורת כהנים [אמור פירק ד] מויליד ביתו הם יאכלו בלחמו (ויקרא כב) קרי ביה יאכילו ומהכא ילוד הוא דמשתמע: **ושבה פרט לשומרת יבס.** שאינה צרשומה לשבד דהא גנידה ביה: דקניה

אין חוששין למיעוטא בו'. הקשה הר"ר שמואל בר' חיים הא כי הוי נמי נפל פסיל כדמוכח צפ' מי שמת (ב"ב דף קמב. ושס) דלמאן דאמר המוכה לעובר קנה זוכה העובר בנכסי אביו עד שתפיל האשה דתניא (סס) גבי גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו ושמעו שאשתו מעוברת והחזירו ואחר כך שמעו שהפילה והחזיקו החזיק בשניה זכה בראשונה לא זכה ואר"י דהכא יש להסתפק שמה כבר הוא נפל ואר"ת דהכא חייש רבי יוסי למיעוטא ובפ' מלות חליצה (לקמן דף קה:) קאמר דקטנה מוללת ואמאי הא אין עולה לייבום כיון דחייש למיעוטא דחיישין שמה תמלא אילונית וכיון דאין עולה לייבום אין עולה לחליצה *וי"ל דחשיב עולה לייבום כיון דאס יבא אליהו ויאמר דאינה אילונית היתה יכולה להתייבס ולא דמיא לחוללת תוך ג' חדשים (ה) דאפי' יבא אליהו ויאמר דלא מיעברא לא משגחין ביה ואר"ת דצפ"ק דכתבות (דף קי:) לא חייש ר' יוסי למיעוטא צמיתוקת שנאנסה ואר"י דצבוצא דאיתיה קמן כ"ע מודו דלא חיישין למיעוטא ומיהו ל"ע צריש המוכר פירות (ב"ב דף נא:) דלול רבי יוסי צמר רוצא דזריעה להוציא ממון ואייתי מינה רביה לרב דאמר הולצין בממון אחר הרוז אלמא לא חייש רבי יוסי למיעוט לענין ממונה וכל שכן לענין איסורא *ויש לחלק: **יתומים שבאו אחרון בו'.** מפורש בהשולח (גיסין דף לה.): **מועטים עסקינן.** אע"ג דפסקינן צפ' נערה צבתות (דף נה.) דמזון האשה והבנות ממקרקעי ולא ממטלטלי סוגיא דהכא סברא דעבדא כמקרקעי דמי כרבי אלעזר דאמר צפ"ק דצ"ק (דף יא: ושס) הלכה גובין מן העצדים ומיהו אין הלכה כאלא כרב נחמן דפליג עלי' דקי"ל ככל הני שמעתתא דשלת ליה ר' אבה לרב יוסף בר חמא פרק יש נוחלין (ב"ב דף קח.) דמסיק התם דשלת ליה אין גובין אבל אין לומר דחשיב עבדא כמטלטלי וסבר כרבי דאמר בפרק נערה (כחכות דף נה.) מזון האשה והבנות צין ממקרקעי צין ממטלטלי דא"כ צממון דפריך צמאי אוקימתא בנכסים מועטים ודוחק לומר דסיפא אחא לנכסים מרובין ה"ל למימר דסבר לה ר"ש בן יוחאי כר"ש בן אלעזר דקי"ל (סס) כוותיה דמוזני מקרקעי ולא ממטלטלי: **שקדמו ומכרו בו'.** מלשון קדמו משמע

דאיירי שקדמו למכור קודם שהחזיקו בהן בית דין לאורך בנות אבל אין נראה לר"י דא"כ הוה ליה לאוקמי כגון שכבר החזיקו בהן בנות ע"פ צ"ד אלא אין שום חזקה מועלת אלא קדמו קודם שיאכלו הבנות קאמר ומיהו אר"י דיש לדחות דמשמע ליה דבת אוכלת מיד אחר מיתת הבעל בלא החזקה על פי צ"ד:

מה שמכרו מכרו. והדמים שלהם דאס לא בן בחזקת הבנות הן וכן משמע בסוטה (דף כא:) דחשיב ליה רשע ערוס זה המשיא עצה למכור בנכסים מועטים: **קנין בספו אמר רחמנא** והאי קנין דאחיו הוא. אמר ר"ת דאסמכתא בעלמא הוא דמדאורייתא מיכל אכלה דהא למשנה ראשונה דפרק אף על פי (כחכות דף נו. ושס) היכא דאכלה צחי הבעל אכלה נמי בחזקת היבס ודייק ר"ת מדקתני התם ואפילו כולם צפני הבעל חסר יוס אחד משמע הא כולן צפני הבעל אוכלת ועוד דתניא בתוספתא (דכתבות פ"ה) זו משנה ראשונה אבל רבותינו אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתיכנס לחופה ולא היצמה עד שתיבעל משמע דלמשנה ראשונה אוכלת א) וצירושלמי דפרק אע"פ הגיע זמן ולא נישאו או שמתו בעליהן אוכלות משלו ואוכלות בתרומה והיינו בלא ביאה דאי אחר ביאה פשיטא דאשתו גמורה היא והיינו טעמא דמשנה ראשונה

יב א ב מיי פ"י מהל' נחלות הלכה ד סמג עשין לו טוש"ע חו"מ סימן רפט סעי' א:
ב ג מיי פ"ט מהל' אשות הלכה ח סמג עשין טו טוש"ע אה"ע סימן קיב סעי' יא:
בא ד מיי שם הל' יט סמג עשין פא טוש"ע שם סעיף יד:
בב ה מיי פ"ח מהל' תרומות הל' א טויר"ד סי' שלא:
בג ו מיי שם הל' יא:
כד ז מיי פ"ו מהלכות יבום סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קנב סעי' ח:
כה ח מיי פ"ח מהל' תרומות הל' ז טויר"ד סי' שלא:
כו ט מיי שם הלכה ה:
כז י מיי שם הלכה ו:

תורה אור השלם

- וגבר ברוך כי תורה אלקמנה וגרופה וזרע אין לה ושבא אל בית אביה בגעוריה מלחם אביה תאכל וכל דך לא יאכל בו. ויקרא כב כב
- וברוך בי יקנה נפש קכן בספו הוא יאכל בו ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו. ויקרא כב א

תוספות ישנים

יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטים מה שמכרו מכרו. פ"ה (בכתבות קה.) קדמו קודם שהבג צ"ד לבנות ולא נהלא דאיכ מה פרץ הנה לוקמה שכיבה גבנו צ"ד קדמו לבנות ולכן י"ל קדמו ומכרו קודם שחללו הבנות הנכסים: (א) וי' יתכן צ"ח אברהם פי' דודאי דרשה גמורה היא והאי דמשמע התם דלמשה ראשונה אוכלת כי הגיע זמנה צפני הבעל היינו דווקא בתרומ' דרבנן אבל בתרומה דאורייתא לא אכלה אפי' למשנה ראשונה דקנין כספו אמרה רחמנא והאי קנין דאחיו הוא. וכן משמע פרק נערה המאורסה (גדרים דף עג:) גבי צוגרת ששהתה י"ב חדש ובי' וקאמר ר' אליעזר ומשנה ראשונה אמרו דבר אחד דתנן היבס אינו מאכיל ובי' וקאמר אפי' ודלמא לא היא עד כאן לא אשמעי' משנה ראשונה אלא להאכילה בתרומה דרבנן משמע דבכתבות בתרומה דרבנן מיירי: אי בת כהן לישראל פסל לה דהא קניא צביאה הייה. לא נהירא לגנוס בן שרי אצטריך פי תהיה לומר בת הן שנבעלה לפסול לה פסלה וי"ל דטעמא משום דכתיב ושבה אל בית אביה וכו עומדת צביה בעלה וגורלה ביה: